

SZÍNHÁZI LEVÉL

Gondok nyara

Margitai Ági és Mertz Tibor a Gyulai Várszínház Jolán és a férfiak előadásának egyik jelenetében

Befejeződött a nyári színházi évad, melynek fő jellemzője az idén az volt, hogy *komoly egzisztenciális gondok közepette zajlott.*

Nem azért mondom ezt, mert a siránkozók és a siránkozások számát akarom szaporítani. Épp ellenkezőleg: inkább azért érdemes a gondokat emlegetni, mert az is világos most a szezon befejeztével, hogy minden gond, nehézség, akadály dacára is *volt* nyári színházi évad. És a közkedvelt *egyrészt-másrészt* népi társasjátékot sem akarom játszani, amikor azt vélem: a majdnem megoldhatatlan nehézségek ellenére is *voltak szép eredményei* is ennek a szabadtéri évadnak. Azt nem állítom, hogy sok volt belőlük, de volt. Holott nagyon könnyen előfordulhatott volna, hogy említésre méltó pozitívumok nélkül telik el a nyári évad két-két és fél hónapja.

Eredménynek könyvelem el például, hogy megyénkben az idén is (*még utoljára?*) sikerült megszervezni a *Zsámbéki szombatok* előadás-sorozatát. Hogy összejött a *Pest Megyei Szinkör* egy jó színvonalú *Karnyóné* előadása. Májusban ezek még nem sok reménnyel kecsegtettek, és igazából meg sem lepődhattünk volna, ha a tervekből végül is nem lesz semmi. Eredmény volt az a majdnem *magánszorgalmú* kezdeményezés, amely egy Balaton-felvidéki kis községet, Kapolcsot négy-öt napra az ország kulturális érdeklődésének a középpontjába tudta állítani, színházzal, kiállításokkal, hangversenyekkel igazolva néhány megszállott ember elképzeléseinek igazát. Eredménynek tartom, hogy Szolnok megyében, egy hajdani kastély parkjában, egészen sajátos elképzelésekkel, *Shakespeare-vígjátékot* tudtak játszani, a játék és a játékosság jegyében. Eredmény szerintem, hogy a nagy hagyományú *Gyulai Várszínházban* ez az évad is *a magyar drámák jegyében* telt el, és egy jelentős darab, igaz, nagyon megkésett bemutatása mellett (*Eörsi István Jolán és a férfiak* című darabjáról van szó, amelyet a korábbi ellenvélemények és óvatosságok meg félelmek ellenére is — mert felvállalni a Várszínház — futotta egy másfél évtizeddel ezelőtti, akkor is figyelmet érdemlő, mára megkülönböztetően aktuális dráma (*Száras György A nagyszerű halál* című műve) felújítására is, és játszották *Tamást Áron* érdemtelenül alig ismert játékát, az *Ördögölő Józsiást* is. Pedig hát épp Gyulán mutatkoztak a legsúlyosabb kétségek, hogy „összejön-e” ez az idei nyár, mert olyanok voltak a pénzügyi körülmények.

Eredmény volt, hogy a kaposvári színház idén is játszani tudott *Boglárlellén*. Hogy Kőszegen is legalább a Jurisich-várban megmentették a játéklehetősegeket s egy izgalmas *Sütő András*-drámát (*Káin és Ábel*) színre tudták vinni. Eredménynek tartom, hogy Sopronban, azaz Fertőrákoson a *Barlangszínházban* megint voltak előadások. Hogy Tatán operaelőadást tudtak tartani. Hogy Veszprémben egy nem hibátlan, de érdekes

új magyar drámát vittek színpadra (*Kocsis István Az áldozat* című művét).

Ha ennyi pozitívumot fel lehet sorolni egy nyári szezonról, az már akár megnyugtató is lehetne. *Am nem az.* Ezek ugyanis csak *az egyik oldal* tényei, és hozzá úgy, hogy az előadások egy részét nem minősítettem, — mert hát elég egyenetlen volt ezeknek a produkcióknak a művészi színvonala. Ami a nyugtalanságra okot ad, az pedig *a másik oldal.*

E másik oldalhoz sorolható, hogy például a *budapesti szabadtéri kínálat* korántsem volt olyan, amilyennek szerettük volna, és nem a pénzügyi miatt nem volt olyan. A két évvel ezelőtti, s akkor sem valami jól sikerült margitszigeti *Aida* felújítása, a *Budai Parkszínpad* nagyon vegyes, olykor erősen alkalmi műsora, a Várban a *Karmelita udvar* Szentendre-pótléknak szánt operaelőadása (*Bajazzók*), s a tavalyi nagy szentendrei siker, *A piros bugyelláris* felújítása nem nagyon hozta lázba a közönséget. A Sziget más programjai szintén az erősen mérsekelt jelzővel illethetők. A *Hilton Szálló* dominikánus udvarának *Cimarsa*-operaelőadása szintén felmelegített produkció volt.

Nem volt gondok nélküli a legpatinásabb magyar szabadtéri színhely, a *Szegedi Szabadtéri Játékok* nyara sem. A költségvetés által biztosított pénzek itt egyszerűen nem elegendőek a tervezett előadások kiadásainak fedezésére. A bevétel sem pótolja teljes egészében ezt a hiányt. És ha a jövő évadra ezeken a körülményeken nem sikerül változtatni, kérdésessé válik *Szeged működése*, éppúgy, mint a *Gyulai Várszínházé* vagy a szintén paninás *Agria Játékoké.*

Ezek tehát, nagy vonalakban, a tények. A tények háttere azonban ennél sokkal bonyolultabb. Olyan összefüggésekről van szó, amelyek túlmutatnak a kultúra szűkebb szféráján, s a kultúrán belül a színházak ügyén.

Közhely, hogy a művelődés, a kultúra kérdései — a pénzügyi kérdések is — *függvényei a politikai és gazdasági (pénzügyi) helyzetnek.* Ma, amikor ezekben a kérdésekben részint csak a bizonytalanság a biztos, részint azt tapasztaljuk, hogy az állam mint mecénás, mint a művelődéshez és a kultúrához szükséges pénzek biztosítója, fokozatosan háttérbe húzódik (hogy miért, azt itt most nem tudjuk elemezni), nem csodálkozhatunk, ha a művelődési intézmények, a kulturális szervek, műhelyek *tevékenységében is lényegében ugyanazok a gondok jelentkeznek mint a magyar társadalom és gazdaság életének számos más pontján.* Gyakorlatilag minden értékörző kulturális tevékenységnek *egysíjta ellenáramlással szemben kell manapság érvényesülnie.* A felszínen maradás óriási energiákat emészt fel. Ez a művészi munkától vonja el az erőket.

És ez az, ami különösen aggasztó.

Takács István